

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα

Τίτλος:

«Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας»

Συγγραφή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

Εφαρμογή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: center@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας¹

Εφαρμογή σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Δημιουργία σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

3^ο Γυμνάσιο Νίκαιας

Χρονολογία

Από 16-10-2012 έως 7-12-2012.

Διδακτική/θεματική ενότητα

Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

13 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki.

¹ Στίχος από το ποίημα του Κωστή Παλαμά «Τα σκολειά χτίστε!». *Η Πολιτεία και η Μοναξιά*, Αθήνα: Εστία, 1912.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τον δάσκαλο και τον μαθητή:

- σχετική εξοικείωση με:
 - την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας,
 - προγράμματα επεξεργασίας κειμένου, βίντεο και παρουσίασης,
 - την ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki,
 - τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Πρόσβαση στο Internet από το σπίτι.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τον μαθητή:

- να έχει κατανοήσει τους όρους: στάσεις ζωής, ποιητικό υποκείμενο,
- να έχει αντιληφθεί ότι ένας απλός τρόπος δημιουργίας ρυθμού είναι η επανάληψη λέξεων, καταλήξεων (ομοιοκαταληξία), στροφών.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τη σχολική μονάδα:

- σύνδεση με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας στην οποία θα εφαρμοστεί το σενάριο, αν δεν είναι ελεύθερο το εργαστήριο πληροφορικής,
- καλό είναι να έχουμε συνεχόμενα δώρα στο πρόγραμμα για την εφαρμογή του σεναρίου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Σταυρούλα Τεντόμα, Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας, Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επιδίωξη του διδακτικού σεναρίου, στο πλαίσιο της ενότητας «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα», ήταν μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες να προβληματιστούν τα παιδιά πάνω σε διάφορες στάσεις ζωής, που συναντούν σε ποιητικά κείμενα (τραγούδια και ποιήματα), με στόχο να αναπτύξουν την ικανότητα να διαλέγονται με τον κόσμο και με τον εαυτό τους. Άλλοι στόχοι του σεναρίου ήταν: να αντιληφθούν οι μαθητές την ποίηση ως τρόπο ανάγνωσης του κόσμου, να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους, να αγαπήσουν την ποίηση και να μάθουν να συνεργάζονται (απαραίτητη προϋπόθεση επιβίωσης).

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο τίτλος του σεναρίου «Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας» είναι στίχος από ένα ποίημα του Κωστή Παλαμά που ονειρεύεται σχολεία «σαν τα τραγούδια να είναι». Με τα τραγούδια ζούμε, χαιρόμαστε, λυπόμαστε, ερωτευόμαστε. Το τραγούδι ως μέρος της καθημερινότητάς μας, ως πεδίο επικοινωνίας και συνάντησης –λιγότερο ή περισσότερο– συνοδεύει τους ρεμβασμούς μας ή τη θλίψη μας και γλιστράει στα μονοπάτια του μυαλού μας ή στα βάθη της ψυχής μας.

Προτείνουμε στο σενάριό μας τραγούδια και ποιήματα, με αφορμή την ενότητα «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα». Τα τραγούδια, είδος στις παρυφές της λογοτεχνίας, είναι για τα παιδιά ένα οικείο περιβάλλον, δεν προκαλούν φόβο ή το άγχος της κατανόησης. Άλλωστε, ελάχιστα παιδιά –και ελάχιστοι μεγάλοι– ακούνε ή διαβάζουν ποίηση, όλοι όμως ακούνε τραγούδια.

Ένας τρόπος να γνωρίσουν, κατά τη γνώμη μας, οι μαθητές την ποίηση είναι μέσα από το τραγούδι. Το παιδί με όχημα τη μουσική και τον ρυθμό μπορεί να ακούσει ευκολότερα τον λόγο, να απομνημονεύσει τον στίχο ακόμα και αν δεν τον καταλάβει. Θα τον ανακαλέσει όταν θα έρθει η ώρα.

Ζητούμενο στο σενάριο αυτό ήταν, μέσα από τη συνεργασία, να πειραματιστούν τα παιδιά με ποιητικά κείμενα, να τα διαβάσουν προσωπικά και δημιουργικά και να εξοικειωθούν με την ποίηση με έναν τρόπο φιλικό.

Σε μια εποχή δύσκολη σαν τη σημερινή, η ποίηση δεν είναι πολυτέλεια αλλά ανάγκη, είναι ένας τρόπος ζωής. Η ποιητική διάθεση είναι άλλωστε και το νήμα που συνδέει τα κείμενα του σεναρίου μας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να διαβάσουν, να αναζητήσουν και να συζητήσουν ποιητικά κείμενα,
- να εντοπίσουν διάφορες στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα-τραγουδία και ποιήματα, να τοποθετηθούν απέναντι τους και να διαλεχθούν με αυτά.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες να αντιληφθούν:

- ότι τα κείμενα διαλέγονται μεταξύ τους,
- ότι εκτός από το ποιητικό υποκείμενο μπορεί να ακούγονται και άλλες φωνές σε ένα ποιητικό κείμενο,
- τον ρόλο του χώρου-σκηνικού στη δημιουργία της διάθεσης των υποκειμένων,
- τον ρόλο της μεταφοράς ως εργαλείου στη δημιουργία ποιητικού λόγου,
- τον ρόλο του ρυθμού ως εργαλείου στη δημιουργία ποιητικού λόγου,
- ότι η κατάλληλη χρήση των λέξεων μπορεί να δημιουργήσει ποιητική ατμόσφαιρα.

Γραμματισμοί

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες :

- να αναζητήσουν και να συζητήσουν ποιητικά κείμενα,

- να τα διαβάσουν κριτικά και δημιουργικά,
- να προσεγγίσουν τον τρόπο κατασκευής ενός κειμένου, να τροποποιήσουν το κείμενο, να παραγάγουν τον δικό τους λόγο αντλώντας γνώσεις από το πρότυπό τους,
- να πειραματιστούν με τη δημιουργική γραφή,
- να αναπτύξουν τη φαντασία τους,
- να αυτενεργήσουν, να επεξεργαστούν μόνοι τους ποιητικά κείμενα και να φτάσουν στη γνώση μέσω της συνεργασίας και της επικοινωνίας με τον δάσκαλο και τους συμμαθητές τους,
- να ασκηθούν στον προφορικό λόγο, μέσα από την παρουσίαση των εργασιών,
- να ασκηθούν στην ετεροαξιολόγηση και στην αυτοαξιολόγηση.

Διδακτικές πρακτικές

Η διδακτική πρακτική του σεναρίου ακολούθησε δύο παιδαγωγικές μεθόδους: τη μέθοδο project και την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Η εκπαιδευτικός λειτούργησε συμβουλευτικά και παρενέβη μόνο όταν κρίθηκε αναγκαίο, ενώ παράλληλα επεδίωξε να προωθήσει την αυτενέργεια των μαθητών/τριών. Το σενάριο αναπτύχθηκε σε τρεις φάσεις (Α΄ φάση-Πριν την Ανάγνωση, Β΄ φάση-Ανάγνωση και Παρουσίαση, Γ΄ φάση-Μετά την Ανάγνωση) και αξιοποίησε τις νέες τεχνολογίες δημιουργικά, καθώς δόθηκε στα παιδιά η δυνατότητα δημιουργίας κειμένων αλλά και η δυνατότητα επικοινωνίας/συνεργασίας με νέους τρόπους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο ξεκίνησε από τη σκέψη ότι μέσα από τα τραγούδια μπορούν τα παιδιά με φιλικό τρόπο να έρθουν σε επαφή με την ποίηση.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με την ενότητα «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα» ([Νέο Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών](#)).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

- Αξιοποιήσαμε: μηχανές αναζήτησης, διαδικτυακή πλατφόρμα Wiki, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, φωτογραφική μηχανή, βιντεοκάμερα, επεξεργαστή κειμένου, λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων, λογισμικό επεξεργασίας βίντεο, λογισμικό επεξεργασίας εικόνας, ηλεκτρονικό περιβάλλον Wordle και βιντεοπροβολέα.
- Επιδιώξαμε να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις ακόλουθες δεξιότητες:
 - να αναπτύξουν συνεργασία, να επικοινωνήσουν μεταξύ τους μέσω ασύγχρονης επικοινωνίας και να φτάσουν στη γνώση μέσα από την αλληλεπίδραση,
 - να παραγάγουν προσωπικά κείμενα-προτάσεις ανάγνωσης,
 - να παρουσιάσουν τα κείμενά τους κάνοντας χρήση νέων τεχνολογιών.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου

Νίκος Καρούζος, «[Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού](#)».

ΚΝΑ Γ' Γυμνασίου:

Αθανάσιος Χριστόπουλος, «[Τώρα](#)».

Κ. Π. Καβάφης, «[Όσο μπορείς](#)».

Μίλτος Σαχτούρης, «[Τα δώρα](#)».

Ανδρέας Εμπειρικός, «[Τριαντάφυλλα στο παράθυρο](#)».

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Μίλτος Σαχτούρης, «[Το Ψωμί](#)», *Ποιήματα (1945-1971)*, Κέδρος, Αθήνα.

Κείμενα άλλων σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου

[Το κείμενο της ενότητας 2](#), «Η εκπαίδευση των παιδιών στην Αρχαία Αθήνα», Πλάτων, Πρωταγόρας 325c-326c (ελεύθερη διασκευή).

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου

[Το κείμενο της ενότητας 6](#), «Η μουσική εξημερώνει», Πολύβιος Ιστορίαι 4.20.4-21.1.

Ομηρικά Έπη, Οδύσσεια (Α' Γυμνασίου)

[α στ. 385-396](#)

Υποστηρικτικό υλικό

Τραγούδια

«[Φτερωτό μου τραγουδάκι](#)» από τον δίσκο *Στην εποχή του ονείρου*, στίχοι: Κώστας Φασουλάς, μουσική: Γιώργος Νταλάρας, ερμηνεία: Ελένη Τσαλιγοπούλου, Sony/Ακτή, 1998.

«[Μπαγάσας](#)» από τον δίσκο *Το Φανάρι του Διογένη*, στίχοι-μουσική-ερμηνεία: Νικόλας Άσιμος, Μίνως, 1989.

«[Η μπαλάντα του Ούρι](#) (Αχ! ουρανέ)» από τον δίσκο *Ατέλειωτος δρόμος*, στίχοι: Νίκος Γκάτσος, μουσική: Μάνος Χατζιδάκις, ερμηνεία: Δήμητρα Γαλάνη, Μίνως, 1983.

«[Τα πάγια](#)» από τον δίσκο *Κύκλος*, στίχοι-μουσική-ερμηνεία: Σωκράτης Μάλαμας, Λύρα, 1993.

«[Ο Λαθρόβιος](#)» από τον δίσκο *Κέρκυρα '81-Αγώνες Ελληνικού Τραγουδιού*, στίχοι-μουσική-ερμηνεία: Βαγγέλης Γερμανός, Minos-EMI, 1981.

«[Μη φοβάσαι](#)» από τον δίσκο *Κοντά στη δόξα μια στιγμή*, στίχοι: Μανώλης Ρασούλης, μουσική-ερμηνεία: Νίκος Ξυδάκης, Λύρα, 1987.

«[Μη χτυπάς σ' ένα σπίτι κλειστό](#)» από τον δίσκο *Η πόλη μας*, στίχοι: Μάνος Ελευθερίου, μουσική: Λουκιανός Κηλαηδόνης, ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς, Minos-EMI, 1970.

«[Ο Προσκυνητής](#)» από τον δίσκο *Οι περιπέτειες ενός προσκυνητή*, στίχοι-μουσική-ερμηνεία: Αλκίνοος Ιωαννίδης, Universal, 2003.

«[Η Λύρα](#)» από τον δίσκο *Ασταθής Ισορροπία*, στίχοι-μουσική-ερμηνεία: Δημήτρης Παναγόπουλος, FM Records, 1987.

«[Με το φορητό τον ουρανό μου](#)» από τον δίσκο *Στο δρόμο με τα χάλκινα*, στίχοι: Λίνα Νικολακοπούλου, μουσική: Laza Ristovski, ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς, Polygram, 1996.

«[Ακούω την Αγάπη](#)» από τον δίσκο *Κεφάλι γεμάτο χρυσάφι*, στίχοι: Γιάννης Αγγελάκας, μουσική: Τρύπες, ερμηνεία: Γιάννης Αγγελάκας, Virgin, 1996.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Ξεκίνησα την εφαρμογή του σεναρίου σε ένα τμήμα στο οποίο διδάσκω για πρώτη φορά. Τα παιδιά είχαν κάποια εμπειρία από ηλεκτρονική πλατφόρμα Moodle αλλά δεν είχαν δουλέψει σε Wiki άλλη φορά. Χρησιμοποίησα μία ολόκληρη διδακτική ώρα στο εργαστήριο της πληροφορικής για να εγγραφούν στο Wiki τα παιδιά, που ήταν πάντως κάπως επιφυλακτικά.

Στο διάστημα που προηγήθηκε της εφαρμογής μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω λίγο τα παιδιά και να διασαφηνίσουμε κάποιες έννοιες που θα χρησιμοποιούσαμε, π.χ. στάσεις ζωής, ποιητικό υποκείμενο. Συζητήσαμε, επίσης, καταγράφοντας στον πίνακα τις απαντήσεις, *τι κατά τη γνώμη τους κάνει ένα κείμενο ποιητικό*.

Α' φάση (2 ώρες)

1^η ώρα

Μοίρασα τις φωτοτυπίες με το κείμενο [«Η μουσική εξημερώνει»](#) (Πολύβιος *Ιστορία* 4.20.4-21.1) της Ενότητας 6 από το σχολικό εγχειρίδιο *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου*. Κάποιοι δυσανασχέτησαν και ρώτησαν αν θα κάνουμε αρχαία. Ένας μαθητής ήξερε ότι ο Πολύβιος είναι ιστορικός που έζησε την ελληνιστική περίοδο. Αφού διάβασα το μεταφρασμένο κείμενο, τους άφησα ένα λεπτό να το δουν μόνοι τους. Μια καλή μαθήτρια ρώτησε ποιοι είναι οι Αρκάδες.

Στην 1^η ερώτηση που τους έθεσα, *ποιος είναι ο ρόλος του τραγουδιού για τους Αρκάδες σύμφωνα με τον Πολύβιο και γιατί το θεωρούσαν απαραίτητο*, απάντησαν ότι η μουσική, το τραγούδι και ο χορός ζεστάνουν την ψυχή των Αρκάδων που ζούσαν στο κρύο και σε δύσκολες συνθήκες. Κάποια παιδιά είπαν ότι η μουσική μπορούσε να τους καταπραΰνει. Δεν θυμούνταν άλλα κείμενα σχετικά με τη σημασία της μουσικής στη ζωή και την εκπαίδευση στην αρχαιότητα, ωστόσο, είπαν ότι έχουν μιλήσει για τη μουσική στην αρχαιότητα στο μάθημα της Μουσικής. Όταν πήραν τα κείμενα στη φωτοτυπία, κάποιοι τα θυμήθηκαν.

Στο [κείμενο](#) από την Ενότητα 2 του σχολικού εγχειριδίου *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου* οι μαθητές δεν εντόπισαν αμέσως το τμήμα του κειμένου που παρουσιάζει την επίδραση της μουσικής στις ψυχές των παιδιών, ενώ σχολίασαν θετικά τη φροντίδα των αρχαίων Ελλήνων για τη μουσική. Μόνοι τους, χωρίς δική μου ερώτηση, είπαν ότι η μουσική σήμερα δεν παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και ότι δίνεται περισσότερη σημασία στα γράμματα, για να βρουν δουλειά τα παιδιά στο μέλλον. Πρόσθεσαν ότι στο δημοτικό έκαναν ελάχιστα μουσική ή και καθόλου και δεν μάθαιναν τραγούδια, ενώ στο ίδιο μάθημα στο γυμνάσιο ασχολούνται με τα όργανα στην αρχαία Ελλάδα. Είπαν, ακόμη, ότι αυτά είναι μεν ενδιαφέροντα, αλλά θα τους ενδιέφερε περισσότερο να ασχολούνται με τραγούδια ή να παράγουν μουσική οι ίδιοι. Για τον λόγο αυτόν θα τους άρεσε αν

υπήρχε στούντιο στο σχολείο, για να ηχογραφούν τραγούδια. Τέλος, δήλωσαν ότι όπως γίνεται το μάθημα της μουσικής είναι βαρετό και αποκομμένο από τη ζωή τους.

Σχετικά με τα ωδεία είπαν ότι καθώς επιδιώκεται να μάθουν ένα μουσικό όργανο, το μάθημα γίνεται κουραστικό για αυτό και κάποιοι εγκατέλειψαν τα μαθήματα. Γενικά, η μουσική αρέσει πολύ στα παιδιά και τη θεωρούν πολύ σημαντική για τη ζωή τους. Τους κάνει να ονειρεύονται και να ταξιδεύουν.

Η ώρα τελείωσε κανονικά με την ερώτηση που είχα σχεδιάσει για προβληματισμό *αν είναι, κατά τη γνώμη τους, σημαντικός ο ρόλος που παίζει στη ζωή των σύγχρονων ανθρώπων των δυτικού τύπου κοινωνιών το τραγούδι.*

2^η ώρα

Η ώρα ξεκίνησε με τις σκέψεις των παιδιών σχετικά με τον ρόλο της μουσικής στη ζωή των ανθρώπων των κοινωνιών μας. Είπαν ότι η μουσική παίζει πολύ σημαντικό ρόλο γενικά, αλλά όχι τόσο στην εκπαίδευση. Μόνο στα μουσικά σχολεία τα παιδιά ασχολούνται πραγματικά με τη μουσική. Τα ρώτησα για τον ρόλο του τραγουδιού στη ζωή τους και απάντησαν ότι όπως και η μουσική έτσι και το τραγούδι είναι πολύ σημαντικά.

Στη συνέχεια, ακούσαμε το «Φτερωτό μου τραγουδάκι». Τα παιδιά ανέφεραν ότι το τραγούδι λειτουργεί σε αυτήν την περίπτωση ως παρηγοριά, αντιβιοτικό, φίλος παρηγορητής, καταπραΰντικό. Ρώτησα, έπειτα, για την ποίηση και ζήτησα από τα παιδιά να γράψουν *ποιος είναι ο ρόλος της στη ζωή τους*. Όταν τελείωσαν, τα ενημέρωσα για το project που επρόκειτο να εφαρμόσουμε και η ώρα ολοκληρώθηκε σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο.

B' φάση (10 ώρες)

3^η ώρα

Είχαμε την τύχη να έχουμε το εργαστήριο πληροφορικής για κάποιες ώρες στη διάθεσή μας, για αυτό και είχα εγκαταστήσει από την προηγούμενη τα [φύλλα εργασίας](#) και τα [προτεινόμενα κείμενα](#) σε αρχεία στους υπολογιστές.

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες με βάση τις προτάσεις μου². Οι ομάδες τακτοποιήθηκαν μπροστά στους υπολογιστές (κάθε ομάδα δούλευε με δύο υπολογιστές), άνοιξαν τα αρχεία και τους μοίρασα φωτοτυπίες με τα φύλλα εργασίας³. Από εκεί και μετά όμως, οι ομάδες δεν άκουγαν τις οδηγίες που τους έδινα, παρόλο που είχαν απορίες, γιατί απορροφήθηκαν από τις οθόνες. Θα ήταν ίσως καλύτερο αν είχα σημειώσει όλες τις οδηγίες στα φύλλα εργασίας. Τέλος, οι ομάδες άκουσαν τα τραγούδια στο YouTube και σχεδόν όλες, αφού μοίρασαν κάπως βιαστικά αρμοδιότητες, άρχισαν να γράφουν τις απαντήσεις στα φύλλα εργασίας.

4^η ώρα

Χρησιμοποίησα όλη τη διδακτική ώρα για να δώσω διευκρινίσεις για την επεξεργασία των ερωτήσεων στην τάξη, σε μετωπική διδασκαλία, γιατί τα παιδιά είχαν απορίες και στο εργαστήριο δεν μπορούσαν να συγκεντρωθούν την πρώτη φορά. Τους εξήγησα ότι θα μπορούσαν να τροποποιήσουν τις ερωτήσεις ή να επιλέξουν άλλα κείμενα, σε συνεννόηση μέσα στην ομάδα, αφού με ενημερώσουν. Τα παιδιά παρακολουθούσαν τις δραστηριότητες από φωτοτυπίες των φύλλων εργασίας.

5^η ώρα

Το μάθημα έγινε στο εργαστήριο πληροφορικής. Οι μαθητές δύο ομάδων άρχισαν να αναζητούν ομόθεμα κείμενα με τα προτεινόμενα της ομάδας τους, επειδή εκείνα δεν τους συγκινούσαν ή δεν τους άρεσαν. Καθώς δεν ήταν αρκετός ο σχολικός χρόνος για αναζήτηση, πρότεινα στα παιδιά να χρησιμοποιήσουν το Skype αλλά δεν ήταν θετικά και δεν επέμεινα περισσότερο.

Ζήτησα από τα παιδιά να μπουν στο Wiki, όπου επίσης υπήρχαν όλα τα φύλλα εργασίας και τα προτεινόμενα κείμενα με οδηγίες, αλλά ενώ έκαναν την εγγραφή

² Από τη μία ομάδα απουσίαζαν δύο μαθήτριες και έτσι δεν παρακολούθησαν από την αρχή τη Β' φάση.

³ Μοίρασα δύο αντίτυπα σε κάθε ομάδα και όχι αντίστοιχα με τον αριθμό των μελών για λόγους οικονομίας.

τους στο Wiki, δεν ασχολήθηκαν περισσότερο. Σε όλη τη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας αλλά και των επόμενων ήμων δίπλα σε κάθε ομάδα που ζητούσε συμβουλές ή διευκρινήσεις. Παρά την αρχική ταραχή, τα παιδιά άρχισαν σταδιακά να συγκεντρώνονται περισσότερο και να συζητούν τις δραστηριότητες.

6^η ώρα

Καθώς προχωρούσε η επεξεργασία των ερωτήσεων, οι μαθητές τριών ομάδων διαπίστωσαν ότι δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στα ζητούμενα και των δύο προτεινόμενων κειμένων και αποφάσισαν να ασχοληθούν κυρίως με ένα και να αναζητήσουν και ένα ομόθεμο των προτεινόμενων. Συγχρόνως, άρχισαν να εκδηλώνονται και προβλήματα στη συνεργασία των μελών των ομάδων και για αυτό υπήρξαν και κάποιες μετακινήσεις από τη μία ομάδα σε άλλη λόγω συγκρούσεων ή δυσαρμονίας.

7^η ώρα

Σταματήσαμε την επεξεργασία των φύλλων εργασίας προκειμένου να παρουσιάσουν δείγμα της δουλειάς τους οι ομάδες 1 και 4, που είχαν προχωρήσει περισσότερο στην επεξεργασία των ερωτήσεων, και να γίνει συζήτηση και αξιολόγηση με σκοπό την ανατροφοδότηση. Ακούσαμε πρώτα τα τραγούδια της κάθε ομάδας και μετά τις απαντήσεις τους. Έγιναν ενδιαφέροντα σχόλια σε σχέση με τις απαντήσεις αλλά και σχόλια για τον τρόπο παρουσίασης και για τη συμπεριφορά ορισμένων μελών κατά την παρουσίαση. Ενδιαφέρον είναι ότι στη μία ομάδα υπερασπίστηκαν έντονα το μέλος που δημιουργούσε πρόβλημα. Τα σχόλια, πάντως, των περισσότερων αφορούσαν στον τρόπο παρουσίασης. Η ακρόαση των τραγουδιών στην ολομέλεια λειτούργησε θετικά, καθώς δημιούργησε καλό κλίμα και, όπως είπαν κάποιοι μαθητές/τριες, μπόρεσαν να προσέξουν τους στίχους.

8^η ώρα

Οι ομάδες 1 και 2 συνέδεσαν τα τραγούδια τους με το «Όσο μπορείς» του Καβάφη. Οι ομάδες 3, 4 και 5 δυσκολεύτηκαν να συνδυάσουν κάποιο από τα προτεινόμενα ποιήματα με τα τραγούδια τους και χρειάστηκαν τη δική μου βοήθεια. Η ομάδα 5 αποφάσισε να ασχοληθεί, τελικά, με τραγούδι της επιλογής της, το «[Δε ζητάω πολλά](#)» σε στίχους του Παναγιώτη Καλαντζόπουλου και μουσική του Κωστή Μαραβέγια.

Τα παιδιά άρχισαν να επεξεργάζονται την ερώτηση 4 των φύλλων εργασίας στο εργαστήριο πληροφορικής. Οι [πληροφορίες](#) που αναζήτησαν και βρήκαν στην ομάδα 1 για τη ζωή των δημιουργών, τους κίνησαν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον και φαίνεται ότι εκτίμησαν περισσότερο το τραγούδι «Ο Μπαγάσας». Στην ομάδα 2 χρειάστηκαν εξωδιδασκτικό χρόνο για τη δημιουργία [video](#). Ασχολήθηκαν κυρίως με αυτήν τη δραστηριότητα τα δύο κορίτσια που έλειπαν την πρώτη ώρα από το εργαστήριο και τραγούδησαν οι ίδιες ομόθεμο τραγούδι της επιλογής τους. Και στην ομάδα 5 χρειάστηκαν εξωδιδασκτικό χρόνο για να ζωγραφίσουν το βασικό θέμα της [αφίσας](#), αν και έκαναν προσπάθειες στο εργαστήριο.

9^η ώρα

Όλες οι ομάδες προχώρησαν τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνταν. Κάποιοι που καθυστερούσαν άρχισαν να δραστηριοποιούνται καθώς αντιλήφθηκαν ότι ο χρόνος της επεξεργασίας τελειώνει και ότι ακολουθούν οι παρουσιάσεις. Οι ομάδες 1 και 2 ολοκλήρωσαν τις εργασίες τους και μου τις έστειλαν με e-mail ενώ η ομάδα 3 ανέβασε στο Wiki τις δραστηριότητές της.

10^η ώρα

Η ομάδα 2, που τελείωσε πρώτη, παρουσίασε την εργασία της στην τάξη, επειδή το εργαστήριο πληροφορικής ήταν κατειλημμένο. Για την παρουσίαση χρησιμοποιήθηκαν βιντεοπροβολέας και ηχεία. Τα μέλη της ομάδας επέλεξαν να ασχοληθούν κυρίως με το τραγούδι «Ο Λαθρόβιος». Τις ερωτήσεις και τις

απαντήσεις τις είχαν μοιραστεί όλα τα μέλη της ομάδας, αν και η παρουσία των κοριτσιών ήταν πιο έντονη, ενώ άρεσε ιδιαίτερα και το video που έφτιαξαν για την [ερώτηση 4](#). Τραγούδησαν ένα τραγούδι της επιλογής τους, το «[Πάντα καλοκαίρι](#)» των Vegas, ομόθεμο του προτεινόμενου στο [φύλλο εργασίας](#).

Μετά την παρουσίαση, η τάξη αξιολόγησε γραπτά την εργασία⁴. Από τις απαντήσεις των μελών στις ερωτήσεις που διατυπώθηκαν φάνηκε ποια από τα μέλη είχαν ασχοληθεί πιο σοβαρά με το θέμα και ποια είχαν προετοιμαστεί για την παρουσίαση. Τα παιδιά της ομάδας ανέφεραν –κατά την αυτοαξιολόγηση– ότι υπήρχαν κάποια προβλήματα στη συνεννόηση⁵. Επειδή αυτή ήταν η πρώτη εργασία που παρουσιάστηκε ολόκληρη και υπήρχαν στην αρχή κάποια τεχνικά προβλήματα με τον βιντεοπροβολέα, χρησιμοποιήθηκε όλη η διδακτική ώρα.

Πρέπει, τέλος, να σημειώσω ότι τα μέλη της ομάδας συνέδεσαν με τα τραγούδια τους τα ποιήματα «Όσο μπορείς» του Καβάφη και «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» του Καρούζου για τους λόγους που φαίνονται στην απάντησή τους που ακολουθεί:

Πρώτα επιλέξαμε ως ομόθεμο ποίημα το «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» γιατί και τα δύο μιλάνε για τα όνειρα που θέλουν να πραγματοποιήσουν ώστε να αλλάξει ο κόσμος! Και το δεύτερο ομόθεμο ποίημα που επιλέξαμε είναι το «Όσο Μπορείς» γιατί μιλάει για το ίδιο θέμα. [...] Δηλαδή στον «Λαθρόβιο» ο στιχουργός και το ποιητικό υποκείμενο μιλούν για το ίδιο θέμα που μιλάει και το ποίημα του Καβάφη, [...] ότι δεν μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν στη ζωή τους! Το ποιητικό υποκείμενο στον «Λαθρόβιο» φεύγει και μένει αλλού για να μην εξευτελίσει τη ζωή του [...] και το ποιητικό υποκείμενο στο ποίημα του Καβάφη λέει να μην εξευτελίζουν τη ζωή!

⁴ Δεν χρησιμοποίησα τα φύλλα αξιολόγησης που είχα προετοιμάσει, για να κάνουμε οικονομία στις φωτοτυπίες.

⁵ Θα πρέπει να σημειώσουμε, αν και είναι γνωστό, ότι τα παιδιά είναι πολύ αυστηρά στις κρίσεις τους.

11^η ώρα

Οι ομάδες 1 και 3 παρουσίασαν τις εργασίες τους. Η ομάδα 1 δεν απάντησε στην [ερώτηση 3](#), που αφορούσε σε γνώσεις για τη Λογοτεχνία, χωρίς μάλιστα να εξηγήσει –κατά την αξιολόγηση– με σαφήνεια, γιατί δεν την απάντησε. Δημιουργήθηκε κάποια δυσαρμονία ανάμεσα στα μέλη της ομάδας, αρρώστησε και μία μαθήτρια που στήριζε την ομάδα και έτσι οι υπόλοιποι δεν ασχολήθηκαν περαιτέρω αλλά δεν ζήτησαν και τη βοήθειά μου. Ενδιαφέρον είναι ότι συνέδεσαν με τα τραγούδια τους το ποίημα «Όσο μπορείς» του Καβάφη με την ακόλουθη αιτιολόγηση:

Κατά τη γνώμη μας το ποίημα του Καβάφη «Όσο μπορείς» δίνει απάντηση στον «Μπαγάσα», επειδή του λέει πως κι ας μην μπορεί να κάνει την ζωή του όπως τη θέλει, τουλάχιστον να μην την εξευτελίζει μέσα από διάφορες δραστηριότητες. Και τον παροτρύνει να παλεύει για τις δυσκολίες που του προκύπτουν, δίχως να το βάζει κάτω.

Στην [ερώτηση 4](#) τα μέλη της ομάδας ασχολήθηκαν με το τραγούδι «Ο Μπαγάσας» και είπαν ότι τους προκάλεσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ζωή του Άσιμου. Πρόβαλαν μια φωτογραφία του και η παρουσίαση άρεσε στην τάξη.

Η ομάδα 3 απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις αλλά δεν ανταποκρίθηκε πλήρως στα ζητούμενα, νομίζω, από βιασύνη. Τροποποίησαν λίγο την [ερώτηση 3](#) και παρουσίασαν φωτογραφία που αναζήτησαν στο διαδίκτυο αντί να ζωγραφίσουν ή να περιγράψουν το παραινετικό ύφος του ποιητικού υποκειμένου, όπως ήταν το ζητούμενο. Άρεσε πολύ στα παιδιά της ομάδας αλλά και στην τάξη η χρήση του περιβάλλοντος [Wordle](#).

12^η ώρα

Η ομάδα 5, που ήταν ορισμένο να παρουσιάσει την εργασία της αυτήν την ώρα, ανέφερε ότι χάθηκαν τα αρχεία από τον υπολογιστή στον οποίο δούλευε στο εργαστήριο πληροφορικής και μία μαθήτρια που είχε αναλάβει να φιλοτεχνήσει την [αφίσα](#) έλειπε, επειδή ήταν άρρωστη. Είχα παρακολουθήσει την ομάδα να δουλεύει

στο εργαστήριο και είχα δει κάποιες από τις απαντήσεις τους. Δεν μου έστειλαν όμως τις απαντήσεις με e-mail ούτε τις αποθήκευσαν σε stick, παρά τις οδηγίες μου. Είχαν στείλει με e-mail μόνο τη ζωγραφιά που θα αποτελούσε το κυρίως θέμα της αφίσας. Τελικά, η ομάδα 5 δεν μπόρεσε να παρουσιάσει την εργασία της στον ορισμένο χρόνο.

Η ομάδα 4, μετά από δικές μου παρατηρήσεις, έτρεξε και συγκέντρωσε τα αρχεία της από τους υπολογιστές, τους οποίους είχε χρησιμοποιήσει στο εργαστήριο, για να παρουσιάσει τη δουλειά της. Η ομάδα, αν και ξεκίνησε και με τα δύο [προτεινόμενα κείμενα](#), επέλεξε, τελικά, να ασχοληθεί μόνο με το τραγούδι «Ο Προσκυνητής», επειδή άρεσε περισσότερο στα παιδιά.

Τα μέλη της ομάδας έκαναν ενδιαφέρουσα δουλειά αλλά δεν απάντησαν πλήρως σε όλα τα ζητούμενα. Για παράδειγμα, δε συνέδεσαν τα τραγούδια τους με κάποιο ομόθεμο ποίημα, επειδή δεν μπόρεσαν να εντοπίσουν κάποιο, παρόλο που είχαμε συζητήσει στο εργαστήριο. Στην [ερώτηση 3](#) συνέθεσαν μόνο ένα οπτικό κείμενο χωρίς σχολιασμό και αναφορά στις μεταφορές. Φαίνεται ότι η ερώτηση που αφορούσε στις γνώσεις για τη Λογοτεχνία τους δυσκόλεψε. Τέλος, στην [ερώτηση 4](#) εντόπισαν την ομοιοκαταληξία αλλά δεν συνέθεσαν δικό τους κείμενο. Υποστήριξαν, κατά την αξιολόγηση, ότι δεν έφτασε ο χρόνος για να ολοκληρώσουν τη δουλειά τους στο εργαστήριο, αλλά δεν χρησιμοποίησαν εξωδιδασκτικό χρόνο.

Γ' φάση (1 ώρα)

Ενημέρωσα τα παιδιά ότι η δραστηριότητα αυτή έφτασε στο τέλος της και, ότι, όπως αξιολογήσαμε τις εργασίες των ομάδων, έτσι θα πρέπει να αξιολογήσουμε και τη συνολική δραστηριότητα, για να ελέγξουμε τι μάθαμε, τι εκτιμήσαμε και τι δεν εκτιμήσαμε, με σκοπό να βελτιωθούμε στο μέλλον εκπαιδευτικοί και μαθητές/τριες. Ζήτησα από τους μαθητές να αξιολογήσουν ατομικά σε ένα κείμενο περίπου 150-200 λέξεων τη δραστηριότητα: να γράψουν, για παράδειγμα, ποια ήταν τα δυνατά και ποια τα αδύνατα σημεία της, ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν κατά την εκπόνηση της

και κατά πόσο επηρέασε η δραστηριότητα τη γνώμη τους για την ποίηση, δικαιολογώντας, βέβαια, την απάντησή τους.

Ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών έγραψε ότι τους άρεσε η δραστηριότητα, επειδή ξέφευγε από τα συνηθισμένα και μπορούσαν να τροποποιήσουν τις ερωτήσεις των φύλλων εργασίας. Κάποιοι έγραψαν ότι ήθελαν να συνεργαστούν με φίλους τους στην ομάδα και όχι με παιδιά με τα οποία δεν κάνουν πολλή παρέα. Αντίθετα, άλλοι σημείωσαν ότι, λόγω της δραστηριότητας, ήρθαν πιο κοντά με παιδιά με τα οποία δεν κάνουν πολλή παρέα. Κάποιοι έγραψαν ότι είχαν προβλήματα με τους υπολογιστές στο εργαστήριο, επειδή είναι αργοί, άλλοι ότι δεν τους αρέσει το Wiki, αν και δεν ασχολήθηκαν με αυτό. Οι περισσότεροι, όμως, δεν απάντησαν στην ερώτηση αν επηρεάστηκε από τη δραστηριότητα η γνώμη τους για την ποίηση.⁶

Τέλος, ζήτησα από τα παιδιά να επιλέξουν –σε εξωδίδακτικό⁷ χρόνο– από τα κείμενα όλων των ομάδων ένα κείμενο, είτε τραγούδι είτε ποίημα, που τα συγκίνησε περισσότερο και να προτείνουν μια μεταγραφή του σε ηλεκτρονική μορφή για το σχολικό ανθολόγιο. Στη συνέχεια, να το διαμορφώσουν με τέτοιο τρόπο ώστε να προκαλέσουν το ενδιαφέρον των συνομηλίκων τους και να το ανεβάσουν στο Wiki ή να μου το στείλουν με e-mail, για να το παρουσιάσουμε στην τάξη την επόμενη διδακτική ώρα. Στη δραστηριότητα αυτή ανταποκρίθηκαν μόνο δύο μαθήτριες. Το τμήμα λόγω των διαγωνισμάτων του Α΄ τριμήνου είχε κουραστεί.

⁶ Βλ. μερικές αντιπροσωπευτικές γνώμες παιδιών από κάθε ομάδα στον Φάκελο Τεκμηρίων στο αρχείο gnomes.

⁷ Επειδή είχαμε ήδη ξοδέψει πολύ χρόνο στο εργαστήριο κατά τη Β΄ φάση, για να ολοκληρωθούν οι ερωτήσεις των φύλλων εργασίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1-Ομάδα 1

Προτεινόμενα από την εκπαιδευτικό κείμενα (τραγούδια)

1. Μπαγάσας

Στίχοι: Νικόλας Άσιμος,

Μουσική: Νικόλας Άσιμος, Ερμηνεία Νικόλας Άσιμος

2. Αχ, ουρανέ (Η μπαλάντα του Ούρι)

Στίχοι: Νίκος Γκάτσος,

Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις, Ερμηνεία: Δήμητρα Γαλάνη.

1. α Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου σε κάθε κείμενο απέναντι στον ουρανό (ή τον Θεό) και τη ζωή; Πώς δικαιολογούν τα υποκείμενα τη στάση τους; (Αν σας εξυπηρετεί, μπορείτε να χρωματίσετε τους στίχους στους οποίους εντοπίζετε τους λόγους της συμπεριφοράς τους.)

β Δηλώνεται στα κείμενα η στάση του ουρανού (ή του Θεού) απέναντι σε κάθε ποιητικό υποκείμενο; Αν ναι, εντοπίστε τους στίχους, αν όχι, φανταστείτε την. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

2. Το ποιητικό υποκείμενο ποιου κειμένου (όλων των ομάδων) θα μπορούσε να προτείνει κάποια λύση στο ποιητικό υποκείμενο του τραγουδιού «Ο Μπαγάσας»; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Συμβουλή 1^η

Τελειώσατε με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 και 2. Καλό είναι να επικοινωνήσετε στο Wiki με τις άλλες ομάδες, για να συζητήσετε, αν μπορούν τα κείμενά σας και τα υποκείμενά τους να συνομιλήσουν μεταξύ τους.

3.Επιχειρήστε να πάρετε υλικό από το εργαστήριο των δημιουργών, δηλαδή να κάνετε μια συλλογή λέξεων, φράσεων ή όποιου άλλου στοιχείου σας συγκίνησε από τα κείμενα. Χρησιμοποιώντας υλικό από τη συλλογή σας και δικό σας γράψτε ένα νέο κείμενο (όποιου είδους επιθυμείτε) που να εκφράζει τη στάση σας απέναντι στον ουρανό. Στην παρουσίαση της εργασίας μην ξεχάσετε να δείξετε στην τάξη τη συλλογή σας. Δοκιμάστε να χρησιμοποιήσετε επεξεργαστή κειμένου ή λογισμικό παρουσίασης, για να φανούν καλύτερα τα στοιχεία που επιλέξατε. (Αν όλα τα μέλη της ομάδας σας δεν έχουν την ίδια στάση προς τον ουρανό, μπορείτε να γράψετε περισσότερα από ένα κείμενα.)

4. Εύκολα μπορείτε να βρείτε στο διαδίκτυο, σε εγκυκλοπαίδειες ή σε μουσικά ιστολόγια, βιογραφικά στοιχεία για τους δημιουργούς των τραγουδιών ή των ποιημάτων. Φανταστείτε κάποιο περιστατικό της ζωής του δημιουργού όποιου ποιητικού κειμένου σας συγκίνησε περισσότερο που θα μπορούσε να αποτελεί πηγή έμπνευσης του κειμένου. Δημιουργήστε ένα πολυτροπικό κείμενο, για να παρουσιάσετε την ιστορία σας στην τάξη.

Συμβουλή 2^η

Στην παρουσίαση της εργασίας ωραίο είναι να δείχνετε στην τάξη τα συμπεράσματά σας προβάλλοντας τα κείμενα στην οθόνη.

Φύλλο εργασίας 1-Ομάδα 2

Προτεινόμενα από την εκπαιδευτικό τραγούδια

3. Τα πάγια

Στίχοι: Σωκράτης Μάλαμας

Μουσική: Σωκράτης Μάλαμας

Ερμηνεία: Σωκράτης Μάλαμας

4. Ο Λαθρόβιος

Στίχοι: Βαγγέλης Γερμανός

Μουσική: Βαγγέλης Γερμανός

Ερμηνεία: Βαγγέλης Γερμανός

1. α Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου σε κάθε κείμενο απέναντι στη ζωή;

β. Στα κείμενα της ομάδας σας ακούγεται μόνο το ποιητικό υποκείμενο ή και άλλες φωνές; (Αν σας εξυπηρετεί, μπορείτε να χρωματίσετε τους στίχους στους οποίους εντοπίζετε άλλες φωνές.) Επιχειρήστε να γράψετε εσείς ένα κείμενο ποιητικό στο οποίο να αναπτύσσεται διάλογος ανάμεσα στο ποιητικό σας υποκείμενο και στο ποιητικό υποκείμενο όποιου κειμένου επιθυμείτε, σχετικά με τη στάση του απέναντι στον κόσμο.

2. Ποια νομίζετε ότι είναι τα συναισθήματα των ποιητικών υποκειμένων και πού οφείλονται; Ποια στοιχεία των κειμένων σας βοηθούν να τα αντιληφθείτε;

Συμβουλή 1^η

Τελειώσατε με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 και 2. Καλό είναι να επικοινωνήσετε στο Wiki με τις άλλες ομάδες, για να συζητήσετε, αν μπορούν τα κείμενά σας και τα υποκείμενά τους να συνομιλήσουν μεταξύ τους.

3. Χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που σας δίνουν τα κείμενα και τη φαντασία σας περιγράψτε τον χώρο στον οποίο βρίσκονται τα ποιητικά υποκείμενα. Επιλέξτε ένα κείμενο της ομάδας σας ή άλλης ομάδας και προσπαθήστε να αλλάξετε το σκηνικό στο οποίο βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο. Επηρέασε η αλλαγή τις σκέψεις ή τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου σας; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

4. Το School tube επισκέπτεται το σχολείο σας. Δοκιμάστε να τραγουδήσετε ή να απαγγείλετε κάποια από τα κείμενα σας και καταγράψτε με πρόγραμμα επεξεργασίας

video π.χ. movie maker ή με λογισμικό παρουσίασης σκηνές από τη δραστηριότητά σας για να την προβάλετε.

Συμβουλή 2^η

Στην παρουσίαση της εργασίας ωραίο είναι να δείχνετε στην τάξη τα συμπεράσματά σας προβάλλοντας τα κείμενα στην οθόνη.

Φύλλο εργασίας 1-Ομάδα 3

Προτεινόμενα από την εκπαιδευτικό τραγούδια

5. Μη φοβάσαι

Στίχοι: Μανώλης Ρασούλης

Μουσική: Νίκος Ξυδάκης

Ερμηνεία: Νίκος Ξυδάκης

6. Μη χτυπάς σ' ένα σπίτι κλειστό

Στίχοι: Μάνος Ελευθερίου

Μουσική: Λουκιανός Κηλαηδόνης

1. Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου σε κάθε κείμενο απέναντι στη ζωή; Ποιοι γραμματικοί τύποι των κειμένων σάς δείχνουν σε ποιον ή σε ποιους απευθύνονται;

2. Στα κείμενα (που προτείνονται από την εκπαιδευτικό) τα ποιητικά υποκείμενα έχουν διαφορετικές στάσεις ζωής, ωστόσο, τα κείμενα έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, έχουν παραινετικό ύφος. Με ποιες φραστικές επιλογές πετυχαίνουν οι δημιουργοί των κειμένων αυτό το ύφος; (Αν σας εξυπηρετεί, μπορείτε να χρωματίσετε τα σημεία στα οποία εντοπίζετε χαρακτηριστικά του ύφους.)

Συμβουλή 1^η

Τελειώσατε με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 και 2. Καλό είναι να επικοινωνήσετε στο Wiki με τις άλλες ομάδες, για να συζητήσετε, αν μπορούν τα κείμενά σας και τα υποκείμενά τους να συνομιλήσουν μεταξύ τους.

3. Πώς θα αποτυπώνατε το παραινετικό ύφος στα πρόσωπα των υποκειμένων σας; Μπορείτε να περιγράψετε ή να ζωγραφίσετε τις επιλογές σας, αρκεί να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

4. Μπορείτε, χρησιμοποιώντας το περιβάλλον Wordle (<http://www.wordle.net/create>) (σύννεφο λέξεων), να εντοπίσετε εύκολα ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται περισσότερες φορές στα κείμενά σας. Με βάση τις λέξεις που θα προκύψουν και δικές σας, δοκιμάστε να γράψετε ένα καινούργιο κείμενο σε ύφος παρόμοιο με αυτό των ποιητικών σας κειμένων που να απευθύνεται στο ποιητικό υποκείμενο του ποιήματος «Τώρα». Διαβάστε το κείμενο υιοθετώντας το ανάλογο ύφος.

Συμβουλή 2^η

Στην παρουσίαση της εργασίας μην ξεχάσετε να δείξετε στην τάξη τα ευρήματά σας από τη χρήση του Wordle. Επίσης, ωραίο είναι να δείχνετε στην τάξη τα συμπεράσματά σας προβάλλοντας τα κείμενα στην οθόνη.

Φύλλο εργασίας 1-Ομάδα 4

Προτεινόμενα από την εκπαιδευτικό τραγούδια

7.Ο Προσκυνητής

Στίχοι: Αλκίνοος Ιωαννίδης

Μουσική: Αλκίνοος Ιωαννίδης

Ερμηνεία: Αλκίνοος Ιωαννίδης

8. Η Αύρα

Στίχοι: Δημήτρης Παναγόπουλος

Μουσική: Δημήτρης Παναγόπουλος

Ερμηνεία: Δημήτρης Παναγόπουλος

1.α Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου σε κάθε κείμενο απέναντι στη ζωή; Σε ποιον ή σε ποιους απευθύνονται τα ποιητικά υποκείμενα; Θα μπορούσαν να απευθύνονται και σε σας; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

β Με ποια κείμενα των άλλων ομάδων θα μπορούσαν να συνομιλήσουν πιο εύκολα τα κείμενα της ομάδας σας; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

2 α. Γιατί άραγε οι δημιουργοί επέλεξαν τους συγκεκριμένους τίτλους για τα κείμενά τους; Γράψτε δύο λόγους που να δικαιολογούν, κατά τη γνώμη σας, τις επιλογές των δημιουργών.

β. Δοκιμάστε να γράψετε κείμενα δικά σας ποιητικά (τραγούδια/ποιήματα) ή πεζά στα οποία θα μπορούσαν να ταιριάσουν οι τίτλοι των κειμένων σας.

Συμβουλή 1^η

Τελειώσατε με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 και 2. Καλό είναι να επικοινωνήσετε στο Wiki με τις άλλες ομάδες, για να συζητήσετε, αν μπορούν τα κείμενά σας και τα υποκείμενά τους να συνομιλήσουν μεταξύ τους.

3.Οι ποιητές ζωγραφίζουν συχνά με μεταφορές, για να μας μεταδώσουν το αίσθημα τους. Ποιες μεταφορές εντοπίσατε στα κείμενα της ομάδας σας; (Αν σας εξυπηρετεί, μπορείτε να χρωματίσετε τις μεταφορές που εντοπίζετε.) Επιχειρήστε χρησιμοποιώντας μεταφορές δικές σας ή και των κειμένων σας να μεταφέρετε στην τάξη τη δική σας στάση απέναντι στη ζωή.

4. Ένας απλός τρόπος για να δώσουμε ρυθμό, όπως είδαμε και στα πρώτα μαθήματα, είναι η επανάληψη λέξεων, καταλήξεων (ομοιοκαταληξία) και στροφών. Δείξτε στην τάξη με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται ο ρυθμός σε ένα από τα κείμενα της ομάδας σας. Αν σας εξυπηρετεί, μπορείτε να χρωματίσετε τα σημεία στα οποία εντοπίζετε επαναλήψεις. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε έναν εννοιολογικό χάρτη (π.χ. map tools) ή ένα αρχείο παρουσίασης, για να δείξετε καλύτερα τα συμπεράσματά σας στην τάξη. Επιχειρήστε, χρησιμοποιώντας τα συμπεράσματά σας, να δημιουργήσετε ένα κείμενο με ρυθμό. Είναι το κείμενό σας ποιητικό; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Συμβουλή 2^η

Στην παρουσίαση της εργασίας ωραίο είναι να δείχνετε στην τάξη τα συμπεράσματά σας προβάλλοντας τα κείμενα στην οθόνη.

Φύλλο εργασίας 1-Ομάδα 5

Προτεινόμενα από την εκπαιδευτικό τραγούδια

9. Με το φορητό τον ουρανό μου
Στίχοι: Λίνα Νικολακοπούλου
Μουσική: Laza Ristovski
Ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς

10. Ακούω την Αγάπη
Στίχοι : Γιάννης Αγγελάκας
Μουσική : Τρύπες
Ερμηνεία: Γιάννης Αγγελάκας

1 α Για τι είδους αγάπη (π.χ. αδελφική, φιλική, ερωτική) νομίζετε ότι μιλούν τα ποιητικά υποκείμενα; Ποια στοιχεία των κειμένων σας δείχνουν το είδος της αγάπης για το οποίο μιλά το καθένα;

β Με ποιο ποιητικό υποκείμενο θα θέλατε να συζητήσετε για την αγάπη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

2 Με ποιο ή με ποια από τα ποιητικά υποκείμενα των κειμένων όλων των ομάδων νομίζετε ότι θα μπορούσε να διαλεχθεί το ποιητικό υποκείμενο του ποιήματος «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού»; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Συμβουλή 1^η

Τελειώσατε με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 και 2. Καλό είναι να επικοινωνήσετε στο Wiki με τις άλλες ομάδες, για να συζητήσετε, αν μπορούν τα κείμενά σας και τα υποκείμενά τους να συνομιλήσουν μεταξύ τους.

3. Για μια εκδήλωση του Δήμου αφιερωμένη στους ανέμους και την ποίηση, στην οποία συμμετέχει το σχολείο, αποφασίζετε να διαβάσετε ένα ποιητικό κείμενο (ένα από αυτά της ομάδας σας) αφήνοντας τον αέρα να περάσει μέσα από τις λέξεις. Μπορείτε να παραγάγετε μουσική ή όποιους άλλους ήχους νομίζετε δημιουργώντας ένα «ηχοτοπίο».

4 Επιχειρήστε να αποδώσετε τους ήχους που δημιουργήσατε με χρώματα ή με κολάζ ή με φωτογραφίες. Χρησιμοποιήστε το υλικό σας για να φιλοτεχνήσετε την αφίσα με την οποία θα διαφημίσετε την εκδήλωση στην ιστοσελίδα του σχολείου και του Δήμου.

Συμβουλή 2^η

Στην παρουσίαση της εργασίας ωραίο είναι να δείχνετε στην τάξη τα συμπεράσματά σας προβάλλοντας τα κείμενα στην οθόνη.

Φύλλο εργασίας 2-Γ' φάση (κοινό για όλες τις ομάδες)

Η δραστηριότητα αυτή φτάνει στο τέλος της. Επεξεργαστήκατε τραγούδια και ποιήματα και έχετε αποκτήσει μια εμπειρία που μπορεί να φανεί χρήσιμη σε μικρότερους μαθητές.

Αν οι συντάκτες των σχολικών βιβλίων σας ζητούσαν να προτείνετε ένα από τα κείμενα όλων των ομάδων για το σχολικό ανθολόγιο, ποιο θα επιλέγατε; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Δοκιμάστε να κάνετε μια ηλεκτρονική μεταγραφή του ποιητικού κειμένου που προτείνετε για το ηλεκτρονικό βιβλίο του σχολείου χρησιμοποιώντας παραπομπές ή υπερσυνδέσεις. Μπορείτε να αντιστοιχήσετε λέξεις με εικόνες, με τραγούδια ή με άλλα ποιήματα, με τα βιογραφικά του δημιουργού, με λεξικό ή με ό, τι άλλο νομίζετε ότι θα έκανε το κείμενό σας ενδιαφέρον.

Φύλλο εργασίας 3 (ατομικό)

Να αξιολογήσετε, σε ένα κείμενο περίπου 150-200 λέξεων, τη δραστηριότητα (π.χ. μπορείτε να γράψετε ποια ήταν τα δυνατά και ποια τα αδύνατα σημεία της). Επηρέασε η δραστηριότητα τη γνώμη σας για την ποίηση; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

- Ένα μέλος της κάθε ομάδας θα μπορούσε να κρατάει ημερολόγιο με τις ενέργειές της για κάθε διδακτική ώρα, ώστε να υπάρχει καλύτερη οργάνωση των δραστηριοτήτων.
- Οι παρουσιάσεις μπορούν να γίνονται μετά την ολοκλήρωση κάθε ερώτησης, ώστε να υπάρχει συζήτηση, διόρθωση και ανατροφοδότηση άμεσα.
- Το τελικό προϊόν θα μπορούσε να αναρτηθεί στο ιστολόγιο (ή στον ιστότοπο) του σχολείου προς παρουσίαση ή και αξιολόγηση από τη σχολική κοινότητα (συμμαθητές άλλων τμημάτων, εκπαιδευτικοί, γονείς).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα παιδιά δεν είχαν ιδιαίτερη εξοικείωση με τη χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Wiki, αλλά και δεν ασχολήθηκαν περισσότερο με αυτήν.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf

Φρυδάκη, Ευ. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κείμενα

«Φτερωτό μου τραγουδάκι», Στην εποχή του ονείρου (1998)

Στίχοι: Κώστας Φασουλάς
Μουσική: Γιώργος Νταλάρας
Ερμηνεία: Ελένη Τσαλιγοπούλου

Κεράσματα τα λόγια που μου λες
που φτάνουν στην καρδιά σαν προσευχές
στο κάλεσμά σου σέρνω το χορό
σαν καραβάκι πρίμα στον καιρό
τραγούδι μου κοντά σου θα βρεθώ
στο πέταγμά σου για να λυτρωθώ.

Φτερωτό μου τραγουδάκι ποιος σε κυβερνά
ποια νεράιδα σ' έχει μάθει να γλεντάς τον πόνο
κι όταν το παράπονό μου στην ψυχή ξυπνά
να 'ξερεις στο άκουσμά σου τι καημούς γλιτώνω.

Σεργιάνισέ με απόψε να χαρείς
στο πείσμα μιας αγιάτρευτης πληγής
που μ' άφησε μια αγάπη μου παλιά
σαν να 'τανε χορού παραγγελιά
τραγούδι μου κοντά σου θα βρεθώ
στο πέταγμά σου για να λυτρωθώ.

Φτερωτό μου τραγουδάκι ποιος σε κυβερνά
ποια νεράιδα σ' έχει μάθει να γλεντάς τον πόνο
κι όταν το παράπονό μου στην ψυχή ξυπνά
να 'ξερεις στο άκουσμά σου τι καημούς γλιτώνω.

«Μπαγάσας», Το Φανάρι του Διογένη (1989)

Στίχοι: Νικόλας Άσιμος
Μουσική: Νικόλας Άσιμος
Ερμηνεία: Νικόλας Άσιμος

Αφήνω πίσω τις αγορές και τα παζάρια.
Θέλω να τρέξω στις καλαμιές και τα λιβάδια,
να ξαναγίνω καβαλάρης
και ξαναέλα να με πάρεις ουρανό,
για δεν υπήρξα κατεργάρης
και τη χρειάζομαι τη χάρη σου μωρέ.

Ρε μπαγάσα! Περνάς καλά εκεί πάνω;
Μιαν ανάσα γυρεύω για να γιάνω.
Δεν το πιστεύω να με χλευάζεις
σαν σε χαζεύω δεν χαμπαριάζεις.
Πρότεινέ μου κάποια λύση
δεν θα σου παρακοστήσει.

Και θα σου φτιάχνω τραγουδάκια
με τα πιο όμορφα στιχάκια στο ρεφρέν.
Για το χαμένο μου αγώνα
που τ' αστεράκια μείναν μόνα να τον κλαίν'.

Αφήνω πίσω το σαματά και τους ανθρώπους.
Έχω χορτάσει κατραπακιές και ψάχνω τρόπους
πώς να ξεφύγω από τη μοίρα
κι έχω μέσα μου πλημμύρα ουρανό,
για δεν υπήρξα κατεργάρης
και θα το θες να με φλερτάρεις γαλανέ.

Ρε μπαγάσα! Περνάς καλά εκεί πάνω;
Κάνε πάσα καμιά ματιά και χάμω.
'κει που κοιμάσαι και αρμενίζεις
ξάφνου αστράφτεις και μπουμπουνίζεις
κι ό, τι σου 'ρθει κατεβάζεις
μην θαρρείς πως με ταράζεις.

Γιατί σου φτιάχνω τραγουδάκια
με τα πιο όμορφα στιχάκια στο ρεφρέν.

Για το χαμένο μου αγώνα
που τ' αστεράκια μείναν μόνα να τον κλαίν'.

«Η μπαλάντα του Ούρι» («Αχ, ουρανό»), *Ατέλειωτος δρόμος* (1983)

Στίχοι: Νίκος Γκάτσος
Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις
Ερμηνεία: Δήμητρα Γαλάνη

Ουρανό, όχι δε θα πω το ναι
ουρανό, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή
πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανό πόνε μακρινέ

Κάθε δειλινό κοιτώ τον ουρανό,
το γαλανό
κι ακούω μια φωνή,
καμπάνα γιορτινή
να με παρακινεί

Κάθε Κυριακή μου λέει να πάω εκεί,
εκεί, εκεί
που χτίζουνε φωλιά
αλλόκοτα πουλιά
στου ήλιου τα σκαλιά

Ουρανό, όχι δε θα πω το ναι
ουρανό, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή
πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανό πόνε μακρινέ

Κάθε δειλινό κοιτώ τον ουρανό,
το γαλανό
και μια φωνή τρελή
σαν χάνι κι απειλή
κοντά της με καλεί

Κάθε Κυριακή μου λέει να πάω εκεί,
εκεί, εκεί
μου τάζει ωκεανούς

κομήτες φωτεινούς
και ό, τι βάζει ο νους

Ουρανέ, όχι δε θα πω το ναι
ουρανέ, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή
πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανέ πόνε μακρινέ

«Τα πάγια», Κύκλος (1993)

Στίχοι: Σωκράτης Μάλαμας

Μουσική: Σωκράτης Μάλαμας

Ερμηνεία: Σωκράτης Μάλαμας

Τα βράδια είναι ατέλειωτοι αιώνες μαζεμένοι
μέσα στον ύπνο το βαθύ πολυταξιδεμένοι
άλλοι γυρνάνε με το νου και άλλοι στα εμπόδια
άλλοι ψηλά αρμενίζουνε έχουν φτερά στα πόδια

Κι εγώ που θέλησα πολλά έμεινα με τα λίγα
μα γρήγορα συνήθισα τα νιάτα μου τ' ατίθασα
έπλασα κόσμο μυστικό και μπήκα σε λημέρι
ξέχασα τις αγάπες μου που μου 'στησαν καρτέρι

Να 'σαι μονάχος σου θα πει να είσαι αντρειωμένος
να μη σε πιάνει πανικός ούτε κι ο ίδιος ο Θεός
αλλιώς στα πάγια κολλάς σέρνεσαι βρίζεις και πονάς
αγάπες σε κυκλώνουνε και στο μαντρί σε χώνουνε

Κι εγώ που θέλησα πολλά έμεινα με τα λίγα
μα γρήγορα συνήθισα τα νιάτα μου τ' ατίθασα
έπλασα κόσμο μυστικό και μπήκα σε λημέρι
ξέχασα τις αγάπες μου που μου 'στησαν καρτέρι

«Ο Λαθρόβιος», Κέρκυρα '81-Αγόνες Ελληνικού Τραγουδιού (1981)

Στίχοι: Βαγγέλης Γερμανός
Μουσική: Βαγγέλης Γερμανός
Ερμηνεία: Βαγγέλης Γερμανός

Ξεκίνησα τ' απόγευμα,
λιγάκι πριν το λινόγευμα,
ένα παλιόφιλο να βρω,
να παρηγορηθώ.

Ζούσε στην κάτω γειτονιά,
στον Πειραιά στην Κοκκινιά,
σ' ένα σπιτάκι χαμηλό,
πλασμένο από πηλό.

Για πόρτα είχε κουρελού
και μια γατούλα σουρλουλού,
τα πόδια του ήτανε γυμνά,
τα ρούχα του φτηνά.

Μόλις τον είδα ντράπηκα,
αληθινά ταραχτήκα
και βάλθηκα να τον ρωτώ,
πως έφτασε στο χάλι αυτό.

Βαγγέλη φίλε μου παλιέ,
βαρέθηκα τις ζαβολιές,
ο κόσμος είναι υποκριτής,
ψεύτης και χαμερπής.

Έχω μια γάτα καλλονή,
μια κουρελού περγαμηνή,
απαρτεμάν από πηλό,
άσε τον κόσμο τον τρελό.

«Μη φοβάσαι», *Κοντά στη δόξα μια στιγμή* (1987)

Στίχοι: Μανώλης Ρασούλης

Μουσική: Νίκος Ξυδάκης

Ερμηνεία: Νίκος Ξυδάκης

Μες στο νόημα πάντα θα 'ναι
όποιος πάθει κι όμως μάθει
οι φοβέρες δε φτουράνε
και ο χάρος κάνει λάθη

Άιντε μη φοβάσαι που φοβάσαι
φίλος με τον πόνο να 'σαι
πάντα έχει η ζωή
κάτι πιο βαθύ να πει
και ο φόβος και ο πόνος
είναι δυο σοφοί

Όλα είναι μια ιδέα
και τη ζεις στο φλας του κόσμου
πότε χάλια πότε ωραία
σώμα μου ψυχή και φως μου

Άιντε μη φοβάσαι που φοβάσαι
φίλος με τον πόνο να 'σαι
πάντα έχει η ζωή
κάτι πιο βαθύ να πει
και ο φόβος και ο πόνος
είναι δυο σοφοί

Δυο παιχνίδια σε ζορίζουν
είναι ο θάνατος κι η αγάπη
παίξ' τα και τα δυο κι ας χάσεις
θα βγει η ήττα σου απάτη

Άιντε μη φοβάσαι που φοβάσαι
φίλος με τον πόνο να 'σαι
πάντα έχει η ζωή
κάτι πιο βαθύ να πει
και ο φόβος και ο πόνος
είναι δυο σοφοί

«Μη χτυπάς σ' ένα σπίτι κλειστό», *Η πόλη μας* (1970)

Στίχοι: Μάνος Ελευθερίου
Μουσική: Λουκιανός Κηλαηδόνης
Ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς

Μη χτυπάς
να σ' ανοίξουνε, μη χτυπάς
σ' ένα σπίτι κλειστό
που κανείς δεν σ' ακούει.
Τώρα μιαν αγάπη ζητάς
και γι' αυτή ξενυχτάς
κι επιμένεις ακόμη.
Δρόμοι δεν υπάρχουν φορές
που γυρίζουν ξανά
για τις ίδιες χαρές.

Ποτέ μη χτυπάς μια πόρτα κλειστή,
μια πόρτα για σένα χαμένη.
Ο δρόμος αυτός κι αν είναι στενός,
δεν είναι για σένα στερνός.

Μη χτυπάς
να σ' ανοίξουνε, μη χτυπάς
σ' ένα σπίτι κλειστό
που κανείς δεν σ' ακούει.
Δρόμοι δεν υπάρχουν φορές
που γυρίζουν ξανά
για τις ίδιες χαρές.

Ποτέ μη χτυπάς μια πόρτα κλειστή,
μια πόρτα για σένα χαμένη.
Ο δρόμος αυτός κι αν είναι στενός,
δεν είναι για σένα στερνός.

«Ο Προσκυνητής», Οι περιπέτειες ενός προσκυνητή (2003)

Στίχοι: Αλκίνοος Ιωαννίδης
Μουσική: Αλκίνοος Ιωαννίδης
Ερμηνεία: Αλκίνοος Ιωαννίδης

Τα βουνά περνάω
και τις θάλασσες περνώ
Κάποιον αγαπάω
Δυο ευχές κρατάω
και δυο τάματα κρατώ
Περπατώ και πάω

Κάποιος είπε πως η αγάπη
σ' ένα αστέρι κατοικεί
αύριο βράδυ θα 'μαι εκεί
Κάποιος είπε πως ο έρωτας
για μια στιγμή κρατά
αύριο βράδυ θα 'ναι αργά

Στα πουλιά μιλάω
και στα δέντρα τραγουδώ
Κάποιον αγαπάω
Κι όταν τραγουδάω
προσευχές παραμιλώ
περπατώ και πάω

Κάποιος είπε πως ο δρόμος
είναι η φλέβα της φωτιάς
ψυχή μου πάντα να κυλάς
Κάποιος είπε πως ταξίδι
είναι μόνο η προσευχή
καρδιά μου να 'σαι ζωντανή

Κάποιος είπε πως η αγάπη
σ' ένα αστέρι κατοικεί
αύριο βράδυ θα 'μαι εκεί
Κάποιος είπε πως ο έρωτας
για μια στιγμή κρατά
αύριο βράδυ θα 'ναι αργά

«**Η Αύρα**», *Ασταθής Ισορροπία* (1987)

Στίχοι: Δημήτρης Παναγόπουλος
Μουσική: Δημήτρης Παναγόπουλος
Ερμηνεία: Δημήτρης Παναγόπουλος

Από την πόρτα σου αν θα βγω
θα δω τον ήλιο στρογγυλό
και με το όμορφο στερνό χαμόγελό σου

Μια καλημέρα θα σου πω
μετά θα φύγω, θα χαθώ
και ίσως με ξαναδείς μονάχα στ' όνειρό σου

Γιατί είμ' αέρας που περνά
μέσα στης πόλης τα στενά
και κάνει τα κλειστά παράθυρα να τρίζουν

Γιατ' είμαι αύρα εσπερινή
πνοή καθάρια ζωντανή
που κάνει τα γερμένα φύλλα να θροΐζουν

Φεύγω ψηλά για το βουνό
κι ύστερα πέφτω στο γκρεμό
και ταλαντεύομαι στα βάθη και στα ύψη

Και κουβαλάω μες τη σιγή
μιαν ανυπόταχτη κραυγή
και κάποια ανείπωτη ελπίδα που 'χεις κρύψει

«Με το φορητό τον ουρανό μου», Στο δρόμο με τα χάλκινα (1996)

Στίχοι: Λίνα Νικολακοπούλου

Μουσική: Laza Ristovski

Ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς

Γράφανε παλιά νόμους κι εντολές
στην Παλιά Διαθήκη
Υποθήκη

Πρέπει να τιμάς, ψέμα να μην λες
κι ό, τι δεν σου ανήκει
Θέλει νίκη

Χρόνια τα 'λεγε ο Θεός
κι άκουγε ο λαός
στη γη που μένει

Χρόνια τα 'λεγα κι εγώ, μέχρι να πνιγώ
Μια μέρα
Ελένη

Θέλει θάρρος ν' αγαπάς
θάρρος θέλει στ' άγνωστο να πας
Μέλι, μέλι, και κρασί
Πίστη θέλει
σαν τον Μωυσή κι εσύ

Όλα τα πουλιά
φτιάχνουνε φωλιές
Φτιάχνουν ένα σπίτι
για μαγνήτη

Χρόνια το 'φτιαχνα κι εγώ
μέχρι να πνιγώ
Μια μέρα
μια Τρίτη

Με το φορητό τον ουρανό μου
στα μισά και κάτι αυτού του δρόμου

Έχω ένα σκοπό να πω στο χρόνο
όσο σ' αγαπώ σ' ελευθερώνω

«Ακούω την Αγάπη», Κεφάλι γεμάτο χρυσάφι (1996)

Στίχοι: Γιάννης Αγγελάκας

Μουσική: Τρύπες

Ερμηνεία: Γιάννης Αγγελάκας

Ακούω τις θάλασσες και τα ποτάμια σου
Ακούω το γέλιο ακούω το κλάμα σου
Τις μελωδίες που γεννιούνται στα σπλάχνα σου
Τις πολιτείες και τους ανθρώπους
που ταξιδεύουν κάτω απ' το δέρμα σου
Ακούω την αλήθεια σου κι' ακούω το ψέμα
Και μια μικρή ζεστή αγωνία μου γλυκαίνει το αίμα

Ακούω την Αγάπη και δεν ακούω τις σκέψεις μου

Ακούω τους ήλιους και τους πλανήτες σου
Ακούω τις χαρές σου ακούω τις λύπες σου
Τις αρμονίες που γεμίζουν τις νύχτες σου
Τους εραστές και τους τρελούς
που ξενυχτάν κάτω απ' το δέρμα σου
Ακούω την αλήθεια σου κι' ακούω το ψέμα
Και μια μικρή ζεστή αγωνία μου γλυκαίνει το αίμα

Ακούω την Αγάπη
Ακούω την Αγάπη
Ακούω την Αγάπη και δεν ακούω τις σκέψεις μου